

Милена
Секулић Одаловић

ВУЧЈА ДОЛИНА

Copyright © 2026, Милена Секулић Одаловић
Copyright © овог издања 2026, ЛАГУНА

ВУЧЈА ДОЛИНА

Садржај

ПРОЛОГ	9
Прво поглавље: БОЖИЋНА ЈЕЛКА	15
Друго поглавље: ХРИСТОС СЕ РОДИ	30
Треће поглавље: ОТАЦ	38
Четврто поглавље: МУЖ	49
Пето поглавље: ДОКТОР НОЈМАН	56
Шесто поглавље: НА ИВИЦИ РАЗУМА	64
Седмо поглавље: АРИФЕ	73
Осмо поглавље: ПОЗДРАВ	83
Девето поглавље: НЕПОЗНАТО	98
Десето поглавље: ГРАНИЦА СВЕТОВА	105
Једанаесто поглавље: НЕ МОГУ ДАЉЕ	117
Дванаесто поглавље: МАРЈЕЛА	121
Тринаесто поглавље: ПРИВИЋЕЊЕ	129
Четрнаесто поглавље: ПРЕД ЗОРУ	137
Петнаесто поглавље: ДУХ ИЗ ВОДЕ	142
Шеснаесто поглавље: НЕДОСТАЈАЛА СИ МИ	146

Седamnaесто поглавље: КАКО БОГ ЗАПОВЕДА	152
Осамнаесто поглавље: КАЈЕМ СЕ	161
Деветнаесто поглавље: НОВИ ЖИВОТ	164
Двадесето поглавље: ПОНОСАН НА ТЕБЕ	173
Двадесет прво поглавље: ВАТРА ИЗ ВУЧЈЕ ДОЛИНЕ .	176
Двадесет друго поглавље: НАГРАДА	181
Двадесет треће поглавље: ЗЛАТНИК	186
Двадесет четврто поглавље: ОПОРАВАК	192
Двадесет пето поглавље: ОВДЕ ИМАМ СВЕ.	196
Двадесет шесто поглавље: ИЗГЛЕД ЧЕСТО ПРЕВАРИ .	202
Двадесет седмо поглавље: ПОТПИС	212
Двадесет осмо поглавље: КРШТЕЊЕ	217
Двадесет девето поглавље: ДАН ПО ДАН	223
Тридесето поглавље: ЈА И НЕ ПОСТОЈИМ.	228
Тридесет прво поглавље: АВЕТ	232
Тридесет друго поглавље: ИДЕМО КУЋИ.	238
Тридесет треће поглавље: СЕЋАЊА	240
Тридесет четврто поглавље: МАХОВИНА	248
Тридесет пето поглавље: ОД КРВИ И МЕСА	255
Тридесет шесто поглавље: СТВАРНИ СВЕТ	262
Тридесет седмо поглавље: СЛИКА НА ЗИДУ	270
Тридесет осмо поглавље: ЧОВЕК СА ЗЛАТНИКОМ .	278
Тридесет девето поглавље: ХОЋЕТЕ ЛИ ПОНОВО НЕСТАТИ.	286
Четрдесето поглавље: НИКАД НЕЋУ ОТИЋИ	291
<i>О ауторки</i>	295

ПРОЛОГ

Кина, 2640. године пре н. е.

Сунце се већ дигло са истока да отера тамносиве облаке и светлошћу помиловало отежало пролећно лишће, пуно мириса и влаге.

Царица Си Линг Чи помисли да би ово било сасвим обично јутро да није први пут изашла у шетњу земљаном стазом међу високим стаблима белог дуда. Са страхопштовањем је гледала нагоре, тражећи комадиће неба кроз густину крошања, чије је шуштање подсећало на шапутања, и не обраћајући пажњу на то да јој сваки лаки корак оставља црни траг на белим платненим ципелицама.

За њом су, нечујно и забринуте, ходале слуге, носећи пладње са воћем и порцелански чајник из кога је до њених ноздрва допирао јак мирис јасмина, чинећи је ошамућеном и помало сненом.

Данима је имала главобољу и било јој је пријатно само међу зидовима собе осликане ждраловима и богатим струковима трске. Знала је сваки детаљ на цртежу,

јер је то месецима било све у шта је гледала. Јутрос је отворила очи након слабо проспаване ноћи и сачекала неко време да види хоће ли поново почети да јој пулсира бол у слепоочницама.

Кад је постала сигурна да је бол минула, две жене су јој помогле да обуче хаљину од рамије, меку и пријатну њеном осетљивом телу, па јој очешљале дугу црну косу до плавичастог сјаја. У високи венац плетеница, са предње стране, зналачки су уметнуле украс од чистог злата, чији је облик правио диван оквир њеној глави, али тежак и невољен.

Било јој је забрањено да излази из двора без круне што је налегала на њено теме као подсећање да више није слободна. Шетња уређеним дворским вртovima никако није могла да замени трчање крај реке и брање првих помела, чији јој се слатко-кисели сок лепи свуда по рукама и лицу, изазивајући јој смех, онај детињи, безбрижни, који у грудима звони готово без престанка. Осећала се тада лако и срећно, није знала ништа о предодређености нити о томе куда води њен пут.

– Ваше царско височанство – слушкиња Цаи Си брзим ситним кораком изађе пред њу, поклони се главом и сагне у коленима, пазећи да је не погледа у очи. – Дуго ходате, а то у вашем стању није добро. Можемо ли овде да поставимо сточић и јастуке? – бојажљиво упита.

Слушкиња је знала да ће, уколико се царици нешто деси, ово лепо пролећно јутро бити последње што ће видети у свом небитном животу. И даље је ходала корак иза Си Линг Чи, претрнула од тешких мисли и страха.

– Желела сам да видим оно о чему сви причају – рече царица замишљено.

– Желите да видите оне бубе што уништавају лишће?
– упита Цаи Си. – Можете да их гледате док пијете чај.

Царица коначно застане, што је био знак да се пред њу поставе сточић и јастучићи за седење. Кад се удобно намести и отпи први гутљај, загледа се у крошњу дрвета испод кога је седела. У први мах није видела ништа, али чим јој се привикнуше очи на сунчеву светлост што се упорно пробијала кроз лишће, она угледа крупне лептирове беличастих крила, како лете с гране на грану у страственој игри.

– Зар су те бубе толико штетне?

– Ове године их има више него икада, Височанство
– Цаи Си је одговорила погнуте главе, али са благим осмехом.

Царица је и даље била као дете, иако ће ускоро постати мајка, помисли она.

– И мој супруг је љут због тога... – шапне царица.

– Веома. Ове године ће сваки лист на дрвећу бити храна овим бубама.

Утом царица поче да устаје са јастука. Одмах приђу да јој помогну. Она отресе главом и љутну се.

– Оставите ме, удаљите се – рече она одлучно. – Хоћу да видим изблиза.

Она приђе најнижој грани и подигне руку да дохвати лептира који је управо слетео на лист и посматрао је крупним црним очима. Ускоро се лептир нађе на њеном ситном длану. Није се плашио, остао је у месту, лако машући меким крилима. Ситне беле длачице прекривале су му тело и готово се повијале на ветрићу.

– Не плаши ме се – царица склопи дланове око лептира и осети као његова крила милују њен длан.

– Они не лете много, само колико треба са гране на грану.

Лептир је хтео да одлети чим је отворила дланове, али уместо тога, паде на меку траву. Си Линг Чи се сagne са напором, узме лептира у руку и подигне га на грану. Он се убрзо нађе у игри са осталима, не обраћајући пажњу на њен радознали поглед.

– Не видим да једу лишће – рече она. – Они се играју.

– Удварају се, Височанство – рече Цаи Си. – Треба да видите кад постану гусенице, поједу све. Прошле године смо их убијали, али сада их је толико да не можемо ништа.

– Пустите их, нека живе. Рећи ћу Хуанг Тију да ћу долазити сваки дан и гледати их.

– Његово царско височанство то неће дозволити – служавка забринуто одмахне главом. – Морате да се чувате.

– Кажем вам, долазићу сваки дан и гледати.

И заиста, царица је долазила следећих дана. Пратили су је са чуђењем. Није се више жалила на главобољу и изгледала је из дана у дан све крепкије и боље. Смејала се попут детета када је први пут угледала положена јајашца на гранама дуда. Била су скоро невидљива, црна. Мислила је да из тога ништа неће моћи да се излеже. Дани су постајали све дужи и топлији, кише су током ноћи натапале земљу и све је мирисало на ранији долазак лета. Из сићушних јајашаца излегле су се гусенице, а Си Линг Чи их је посматрала са великом преданошћу и бригом. Јеле су халапљиво и расле док се лишће повијало под њиховим крупним белим телима, изгризено и помало тужно.

Готово да је чула како брсте лишће, толико их је било. Неке су пале са лишћа и завршиле на тлу, постајући

храна за птице које су само чекале у оближњем грмљу, спремне за гозбу.

Си Линг једног дана примети да гусенице пуштају течност из својих меканих тела. Слутила је да се ближи крај једног живота и да почиње други. Готово да је била разочарана када је следећег јутра дошла и видела да се гусенице учвршћују за гране и обавијају беличастим нитима стварајући омотач око себе који ће их штитити од њеног погледа. Изгледало јој је да су се сакриле и оставиле је да седи испод дуда пијући чај од јасмина, у суморној тишини кроз коју се више не чује шуштање лишћа. Крошње су се проредиле и сунце је све јаче пржило кроз грање. Беличасте чауре окитиле су дрвеће и биле спремне за следећи животни круг, а она ће се вратити ждраловима и сноповима трске, да међу зидовима чека долазак на свет свог првог детета.

Сркнула је још чаја и уздахнула лако и чежњиво. Поново јој слике слободног детињства прођу кроз мисли. Онда јој осмех избледи и замени га страх од свега непознатог што долази.

Препадне се кад у њену шољу са чајем упадне једна бела чаура, а онда се, кад прође прво чудо, гласно насмеје самој себи. Кажипрстом дотакне чауру да осети мекоћу од које је саткана, па се једна нит закачи за њен прст и за њом још неколико. Готово су се извиле према њој, помисли она, као да желе да је вежу за себе. Она извуче кажипрст из шољице, али нити су се и даље држале за њен прст. И што је она више удаљавала руку од шољице, то су нити постајале дуже и јаче, није имала избора него да их обмотава око свог прста, све док чаура не нестане, а на њеном месту остане скувана лутка лептира. Лутка

лептира који никад неће полетети и играти се у благој сенци листа пуног сока и сласти.

Суза царице Си Линг падне у чај од јасмина.

Тек је данас схватила да више нема повратка и да се безбрижност неће вратити. Овде, у слабом хладу белог дуда, слутила је да нико, баш нико, нема моћ да врати време.

Прво поглавље

БОЖИЋНА ЈЕЛКА

Бадњи дан 1896, Бела Црква, Јужна Угарска

Ана Раух руком поравна столњак, већ беспрекоран у својој белини и сјају везених свилених нити. На свечарски уређен сто већ је постављен сребрни пладањ са још врућим шараном печеним на жару, а у дубоким порцеланским тањирима сервирани су кувани бели пасуљ са луком, кисели купус и широки резанци посути млевеним маком. Ана дубоко удахне опојни мирис колача који се ширио из кухиње присећајући се детињства када је отварала кухињски креденац да би одатле узела велико парче штрудле и јела га у великим залогајима готово се давећи у сласти.

Весела ватра у високој пећи од светлозелених каљевих коцака надјачавала је звиждање снажног источног ветра који већ седам дана дува истом дивљом снагом, провлачећи се кроз стакла прозора, до сваке мисли и до сржи костију.

Ранка, домаћица куће, ужурбано уђе да још једном провери сва јела на столу и да ли је прибор постављен како треба.

– Госпођо – обрати се она Ани – ако мислите да је све у реду, отишла бих да се пресвучем за госте.

Ана јој само климне главом и упути се ка углу трпезарије, где на сталку стајаше разграната јелка, чији се украс на врху скоро дотицао високог плафона. Дрво беше окићено кућицама од тврдо печених бисквитних кора, не већих од њене шаке. Сваку ту кућицу обојила је својом руком, настојећи да се по свему разликују једна од друге. Имале су прозоре кроз које је допирала топла жута светлост. Замишљала је, док је на кућице наносила боје, како у свакој од њих живе неки срећни људи, са својом ситном децом. Све је личило на бајке које је читала као мала. Дечица су у тим причама спава-ла у мекој постељи од гушчјег перја, имала су чипкане капице на глави, а отац и мајка грејали су ноге уз пећ и тихо причали.

И поред свих украса, јелка јој ове године некако није била по вољи, па се брзо упути ка вратима што излазе у задње двориште.

– Донесите ми бадњак! Брзо! – викне она да је чују сељаци који су управо довели печенку и заклану очишћену живад.

Они се стрчаше по дворишту, у чуду. Сваке су године доносили гране бадњака да их у предвечерје запале у задњем дворишту, али никад их до сада нису уносили у кућу.

– Да унесемо грану? – упитали су још не верујући шта им је рекла.

– Да – рече она нестрпљиво. – Шта чекате?

Кад сељаци унесоше грану бадњака, она поче брзо да откида суво лишће и ставља га међу густе иглице јелке. Утркивала се са временом док је свиленим концем везивала листове да личе на латице великог цвета, не гледајући да ли је притом сакрила понеку кућицу од тврдих бисквитних кора.

Незадовољно одмахне главом јер је и даље нешто недостајало да нови украси буду упадљивији, па отрчи у собу за рад да одатле узме златну боју и њоме премаже ивице лишћа. Кад све заврши, удаљи се да боље погледа шта је урадила. Коначно је све изгледало како је замислила.

Изнела је грану из куће забављајући се изразима лица сељака који су је посматрали.

– Слободно погледајте како сада изгледа – рече она.

– Чизме су нам блатњаве, газдарице – рече један.

Ана им само махне руком да приђу. Са врата су посматрали импозантну јелку, са које је у њих гледало лишће са бадњака. Никад пре нису видели тако нешто. Господске јелке виђали су кроз осветљене прозоре, али никад нису имале суво лишће младог храста. Изгледало им је да газдарица има много времена за трошење.

– Лепо је – рече један од њих несигурно, готово се плашећи да загледа у унутрашњост куће.

Ана се насмеши.

– Бојите се да ће Раух окривити вас за ово? – упита она гледајући их са занимањем. – Не брините, рећи ћу му да сам ја за све крива.

Кад они изађу, Ана погледа у своје прсте умрљане златном бојом, али одустане од чишћења кад зачу мужевљев глас на вратима. Ухвати свој одраз у стаклу витрине. Косу није стигла да учврсти, па јој је пунђа деловала

опуштено и безоблично, са замршеним праменовима који су јој заклањали слепоочнице. Светлосива хаљина одавала је утисак уредности, али без икаквог трага еланције у кроју. Ани није било важно како је обучена. Чак и да је на себе ставила краљевску одору, Петер је не би приметио.

Ушао је у кућу без поздрава, па скинуо црни капут са високим оковратником. По сјајној плавој коси, таласастој од спољашње влаге, ухватило се иње које он стресе једним покретом руке. Није био висок растом, али је и даље имао војнички став који му је давао на изгледу и значају.

– Ако овако настави да пада, биће гадно – рече он и не погледавши је.

– Мислила сам да ћеш доћи раније – Ани не промакне тежак мирис женског парфема који се ширио око Петера. – Бадњи дан је, гости само што нису стигли.

– Нису то никакви гости – одбруси он и коначно је погледа. – Твоји родитељи и моја сестра Офелија сигурно би разумели колико посла имам у свилари.

– У ово доба године? – она одглуми чуђење. – Зими је увек затишје.

– Нема затишја у овом послу, знаш и сама.

Он узме једну печену шаргарепу са пладња са шараном и поједе је са уживањем, а онда баци поглед на украшену јелку. Хтео је нешто да каже на рачун украса, али се предомислио. Уместо тога, пређе погледом преко њене дневне хаљине и руку умрљаних бојом.

– Нећеш опрати руке? – упита он не могавши да сакрије презир.

Могла би одмах да оде до тоалета и спере боју са прстију, али Ана није хтела да га послуша.

– Сад је касно – она прљавим рукама нехајно поправи фризуру.

Настала је мучна тишина. Петер је слегнуо раменима и сео на чело стола, па почео да преврће сребрни ножић с десне стране тањира. Ана му приђе и спусти длан на његово широко раме.

– Хоћеш ли да ти улијем пиће? Ракију или вино? – упита она изазивачки.

– Упрљаћеш ми одело! – он се измакне њеном додиру. – Води рачуна.

Огласи се звонце на вратима. Ранка ужурбаним кораком изађе из кухиње, па прође дугачким ходником да пропусти посетиоце. Димитрије и Марија Јелачић, видно промрзли, са олакшањем уђу у кућу. Ранка им помогне да скину мокре капуте и капе, а Ана им крене у сусрет са намештеним осмехом.

Мимо свог обичаја, Ана загрли мајку. Марија осети да је стисак њене ћерке дужи и јачи него обично, али се суздржи од коментара. Ана је у последње време променивог расположења, што је Марију све више бринуло. Слика насмејане девојке каква је Ана била пре брака са Петером изазове код Марије осећај беспомоћности.

– Хајде, хајде – брецне се Димитрије. – Као да се нисте виделе годину дана.

Ана се брзо окрене од родитеља, осећајући се помало постиђено, те пође ка трпезарији, где је чекао Петер, стојећи усправан као свећа. Поздравио је таста и ташту уљудним руковањем.

Који минут касније стиже и Офелија, у раскошној тамноплавој хаљини са црним крзном око врата, што је правило упечатљив контраст златноплавој коси

скупљеној у високу пунђу и њеним очима доје магло-
витог зимског јутра.

– Шта се десило са овом јелком? – упита она с врата.

Сви се загледаше у дрвце. Марија се окрене ка ћерци и осмехне се бојажљиво, а Димитрије се благо накашље, борећи се да не каже нешто што не би смео. Иако је Ана знала да је Офелијино питање било упућено њој, она се не огласи. Осећала је како у њој расте нешто густо и тамно, превише снажно да би се изговорило.

– Сећаш ли се прошле године, Петере? – Офелија се гласно насмеја седајући за сто. – Ана је ставила читав струк сламе под трпезаријски сто.

Офелија погледа изазивачки у Ану, тражећи на њеном лицу наговештај непријатности. Ана осети нелагоду у стегнутом врату и раменима, начас се покајавши што је дала повода за још једно пребацивање, уместо да ово буде само још једно Бадње вече, које дође и прође у незанимљивом протоку времена. Избегавала је погледе својих родитеља, али јој се очи прикују за очеве руке на столу, ишаране венама и наборима од рада на имању. Њен отац се никад није штедео, а могао је да, као и други земљопоседници, седи у хладу дрвећа и заповеда.

– Мислио сам тада да ће нам се за столом придружити и краве! – сад се и Петер насмеје.

Ово двоје није обраћало пажњу на непријатност која се полако ширила просторијом. Ана је и даље ћутала, не желећи да покаже колико јој је непријатно пред родитељима. Почела је да пребира храну по свом тањиру.

– Какав је то уопште обичај? Зна се, ваљда, да се слама ставља у јасле – Офелија се обрати Ани и њеним родитељима, нескривено се подсмехујући.

– Слама се не ставља у јасле и то зна свако ко је бар једном ушао у шталу – Ана ипак проговори.

– Заиста? – Офелија размени поглед са братом.

– Животињама није сварљива ако се не исецка на ситно и не може заменити сено – настави Ана. – Требало би то да знаш, годинама живиш овде.

Офелија је погледа са занимањем, не кријући колико се забавља.

– Занимљиво. Сигурно си доста времена провела у штали пошто толико знаш о крављем животу? – упита она Ану надмено.

– Ана је често ишла за нама по имању, а ми јој то нисмо бранили – рече Димитрије кад више није могао да издржи. – Сељаци више поштују газде које знају посао – глас му је био смирен. – А што се сламе тиче, ми православци је пред Божић стављамо под сто да призовемо благослов за породицу.

– Кажете „ми православци“ – Офелија одговори Димитрију. – Зар Ана није католикиња откад се удала за мог брата? – намерно је наглашавала речи, понашајући се као да Ана није присутна.

Петер обрише уста од масног трага, па спусти бели убрус на сто. Размени поглед са Офелијом дајући јој до знања да је претерала.

– Без икакве намере да се мешам у ваш начин вођења имања, Димитрије – рече Петер – али данас сељаци више поштују газде које се држе на растојању и једино гледају колико им новца улази у кућу.

– Можда је тако код вас – Димитрије рече помирљиво. – Моја је породица овде скоро три века, начин газдовања преноси се са колена на колено. Ми Срби

имамо другачије обичаје и нема тако јасне границе међу газдама и сељацима.

– Кажете да је тако зато што су вам деде били сељаци? – Офелија упита радознало, са једва прикривеном охолошћу.

– Да, моји су прадедови били обични сељаци, као што су то били и Маријини – Димитрије мало побледи у лицу. – И погледајте шта су све створили. Ја сам само наставио тамо где су они стали.

– То не може да се оспори – рече Петер помирљиво, не желећи отворено у расправу са тастом. – Само имамо другачији поглед на ствари.

Петер никад није Димитрија Јелачића назвао оцем. И што му је Ана била даља, њени родитељи постајали су му мање драги и важни. Чак ни то што се његова сестра отворено ругала Јелачићима за свечаном бадњом трпезом њему скоро да ништа није значило.

– Изгледа да је најбоље да се свако држи свога, зар не? – Офелија се лако насмеши брату.

Петер прекорно погледа у сестру. Офелијина алузија на удовицу Клаудију Оберкамп није му се допадала, не зато што његова сестра није била у праву, него што би то могло да наштети његовим интересима. Имао је велику улогу у свилари захваљујући новцу свога таста, а већина радника били су Срби. Ти су људи добри радници и под утицајем су Димитрија Јелачића, зато му тренутно није одговарало да компликује. Време ради у његову корист јер неће још дуго чекати да Димитрија више не буде, па да преузме имање, амбаре, њиве, хиљаде стабала белог дуда, са још толико нових засада. Све ће то бити његово, само је потребно још мало стрпљења.

Ана подигне главу од тањира и загледа се у лице свог супруга. Изгледао је као мачак који је управо појео миша и то јој је било мрско.

– Зашто се овде увек говори на немачком језику? – упита она на српском језику, наглашавајући сваку реч.
– Ово је и моја кућа, зар не, Петере?

Свака цигла у зиду и готово свака ствар у овој кући власништво су њеног оца, помисли она, а осећа се као нежељени гост.

– Вероватно зато што Офелија не говори довољно добро српски језик – Петер се хладно обрати супрузи на немачком. – Зашто је то одједном проблем?

– Драга заово – Ана се обрати Офелији – зар после десет година у Белој Цркви ти не разумеш када се говори српским језиком?

Никад није ни помислила да ће Офелију оставити без речи и то јој причини огромно задовољство.

– Од данас у овој кући причам само својим језиком – Ана се насмеши кад не добије одговор своје заове, пред скамењеним лицима родитеља. – Једино жалим што то нисам учинила много раније.

У очевом погледу видела је прекор и неразумевање. Било јој је јасно да је прешла границу, али нешто се покренуло у њој и није намеравало да стане. Сад ионако нема назад.

– Много важније од тога којим језиком се говори јесте слога чланова породице – рече њен отац желећи да поправи оно што се тешко поправља. – Има ли слоге овде?

Петер је наставио да једе, без икакве намере да одговара на питање. Ана је неко време такође ћутала, али љутња је била превелика.

– Зашто је та слога увек на мој рачун, оче?

– Зато што је тако одвајкада – Димитрије одговори хладно.

– То је једино што умеш да кажеш – рече Ана пркосно. – Увек позивање на прошлост и добре старе обичаје.

Димитрије узме залогај у уста, остављајући Ану без одговора.

– Мајко, ти немаш ништа да кажеш? – Ана је готово молећиво упита.

– Слушај шта ти говори отац – Марија спусти поглед на тањир.

Много више од значења речи Ану је повредило то што јој се и отац и мајка обраћају на немачком језику. Тиме је добила и коначну потврду да су им важнији интерес и привидна слога од самопоштовања.

Глас у њој поново се утиша. Била је свесна да од сутра све иде по старом. Она ће цео дан бити сама у овој старој кући дебелих каменних зидова и у бело офарбаних прозора, док Петер иде својим послом. Никада га није питала куда иде јер јој се одговор сигурно не би допао и у својим би очима изгледала још јадније него што стварно јесте.

Од тренутка када се на сто спусти мирисна посна штрудла са орасима Ана није проговорила ни речи. Изгубила је вољу за јелом, желећи само да се овај дан што пре заврши. Њени родитељи да оду на имање, а Петер на неко место где му говоре речи које воли да чује и где му заводљива женска сукња скреће мисли са отужног брака.

Испраћала је родитеље са осмехом дужности на уснама. Мајка јој је пришла чим Димитрије изађе у хладно зимско вече, са бригом на пунашком лицу.

– Ђерко, спасавај брак – рече она шапатом, да је нико осим Ане не чује.

– Ти не знаш како је мени... – Ана се побуни.

– То није важно – брзо одговори Марија. – Хоћемо унуче. Твој отац мисли да је све радио узалуд ако крв Јелачића не настави да живи.

– То неће бити крв Јелачића, само крв Раухових...

– Зашто свом оцу одузимаш наду? – Марија јој руком стегне надлактицу. – Дозови се памети и буди као друге жене. Дај му све оно што му даје она... Зашто ти је то тако тешко?

– Ја никад нећу бити као Клаудија Оберкамп. То ме вређа, мајко.

– Уместо што те вређа, мало се потруди. Ниједан мушкарац не воли зловољну жену.

Марија намести крзнену капу и шал пред огледалом, па изађе из куће. Ана је још који тренутак стајала на прагу да удахне ваздух тежак од влаге.

Питала се шта у свету Марије Јелачић значи кад каже да жена треба да се потруди. И како да се потруди кад је Петер одавно не гледа као жену, већ као терет кога не може да се отресе? Можда је њен отац у праву када на све гледа простом рачуницом. Зар нисмо сви овде да оставимо траг по коме даље настављају други?

Илузија Димитрија Јелачића бар има неки смисао, помисли она кад се врати у трпезарију и тамо затекне Петера и Офелију у присном разговору. Осећала је да само смета, па се брзо повуче у радну собу да везе свиленим концем. Ранка јој је донела колаче на тањирићу и негодујући одмахнула главом кад спази при каквом слабом светлу Ана ради. Крајичком ока гледала је како Ана вешто провлачи танку иглу кроз платно прстима још офарбаним у златно, па се брижно насмеши. Имала је потребу да газдарицу помилује по коси, али јој положај

у кући то није дозвољавао. Зато само појача пламен у лампи на столу и нечујно затвори врата за собом.

Ана се сасвим изгуби у мислима, срећна што пролази још један дан. Ноћ се већ спуштала небом, са крупним пахуљама. Ватра у малој пећи хучала је са сваким налетом ветра, попут подмуклог и моћног Дунава на јакој кошави, али њен звук учини да све узнемирујуће мисли макар накратко постану безначајне.

Чим осети први наговештај сна, Ана оде у спаваћу собу. Скине сиву хаљину од тешке вунене тканине, па седне за тоалетни сто са огледалом. После дуго времена, загледа се у свој лик. Правилне црте лица свету нису откривале ништа, али очи без сјаја говориле су више него што је себи хтела да призна. Имала је скоро тридесет година. Од тога је десет година у браку са човеком који је никада није волео. У почетку је био пажљив према њој, из поштовања према улози Димитрија Јелачића у породичном послу, али с временом се поштовање истопило, као и нејака наклоност. Остала је само празна страна брачног кревета да сурово подсећа на крај настојања.

Понекад је долазио у тај кревет, кратко, без намере да преноћи. Попут путника намерника, коме је свеједно на ком кревету спава, не гледајући кућице поред пута, ни крошње богате воћем са којих су отпадали зрели плодови, да труну на плодној црници. Ана је видела себе као лепу црвену јабуку, пуну сока и сласти, како се суши међу влатима траве, заборављена.

Зато јој је са сваком годином брачног живота горчина постајала већа, готово јој је пржила ткива, чинила је крхком и неотпорном да се мртвилу супротстави животом и страшћу. За то би била потребна нека другачија Ана, она од некада, која је већ одавно нестала из сећања.